[redacted] 3/6/24

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

[redacted]

TER BESLISSING

Directoraat Generaal Volksgezondheid
Publieke Gezondheid
Vaccinaties en Infectieziekten

Opgesteld door

[redacted]

Aan Minister MZ Deadline: 16 juni 2024

nota

Informeren Tweede Kamer over situatie tijgermug

Datum
16 mei 2024

Kenmerk
3835523-1064057-PG

Zaaknummer
1064057

Bijlage(n)
3

1. Aanleiding

Eind 2023 bleek sprake te zijn van een significante toename van vondsten van de tijgermug (*Aedes albopictus*) in Nederland. De verwachting is dat deze trend zich voortzet, de tijgermug zich hier zal vestigen en, op termijn, gezondheidsrisico's met zich meebrengt. U informeert de Kamer over deze ontwikkelingen en dat u zich genoodzaakt ziet om het beleid voor het bestrijden van exotische muggen, in het bijzonder de tijgermug, aan te passen.

2. Geadviseerd besluit

Ik adviseer u om de brief te ondertekenen.

3. Kernpunten

- Exotische muggen, waaronder de tijgermug, zijn dragers van diverse virussen zoals dengue, chikungunya en zika, wat – naast overlast – serieuze gezondheidsrisico's met zich mee kan brengen.
  Infectieziektebestrijding is op grond van de Wet publieke gezondheid (Wpg) een verantwoordelijkheid van de gemeenten. Omdat de bestrijding van exotische muggen voor gemeenten een nieuw en onbekend fenomeen was en de benodigde bestrijdingsmiddelen nog niet waren toegelaten, heeft het ministerie van VWS na de eerste vondsten bijna twintig jaar geleden de bestrijding feitelijk ter hand genomen.

- Sinds 2018 is dit juridisch geformaliseerd en is het ministerie van VWS eindverantwoordelijk voor de preventie en bestrijding van een zestal exotische muggen, waaronder de tijgermug (art. 6a en 47a Wpg, AMvB exotische muggen). De uitvoering hiervan (surveillance, bestrijding, handhaving en toezicht) is belegd bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).
  De achterliggende reden van deze centralisatie is om de populatievorming (permanente vestiging) van exotische muggen zo lang als mogelijk tegen te houden. Nederland is de enige lidstaat in Europa die dit beleid voert met deze doelstelling en daarin tot nu toe succesvol is.
  Deze beleidsdoelstelling staat echter onder druk. In 2023 is namelijk een significante toename in vondsten van tijgermuggen waargenomen. Het aantal locaties met tijgermugvondsten is inmiddels gestegen van 5-18 tussen 2017 en 2022 naar 37 in 2023.

- Waar voorheen de vondsten vooral werden gedaan op hoog risico-locaties zoals bedrijven die handelen in gebruikte banden, zien we nu dat dit voornamelijk is in woonwijken, verspreid over heel Nederland.
  Dit is te wijten aan de toenemende populaties van de tijgermug in Zuid-Europa en de geografische uitbreiding van hun leefgebied. Dit verhoogt het risico dat deze muggen onbedoeld naar Nederland worden geïmporteerd via internationaal verkeer, zoals personenauto's, campers en vrachtwagens.
  Het aantal beheersbare uitbraken lijkt daarmee zodanig snel toe te nemen dat om die reden een andere aanpak nodig is. De bestrijding in woonwijken is namelijk een bijzonder arbeidsintensief proces en de toename leidt tot capaciteitsproblemen bij de NVWA. Deze mensen moeten goed worden opgeleid om gekwalificeerd te zijn, en alleen extra budget is dus niet voldoende met de huidige tekorten op de arbeidsmarkt.
  Daardoor is het niet langer mogelijk om de bestrijding, gericht op uitroeiing, volgens het bestaande draaiboek uit te voeren.

- In reactie op de groeiende uitdagingen heeft de NVWA het stoplichtmodel geïntroduceerd, een flexibele aanpak die prioriteert op basis van risico en beschikbare middelen, en die in 2024 zal worden voortgezet.
  Dit model, hoewel effectief, staat dit jaar echter ook onder druk bij een hoog aantal vondsten.

- Er is daarom een dringende behoefte aan herziening van de beleidsdoelstelling om de uitdagingen adequaat maar ook realistisch aan te pakken. We moeten daarbij een keuze gaan maken van centraal, naar hybride/lokaal, en het doel (blijven uitroeien of beheersen).
  We verwachten voor het zomerreces het advies van het RIVM en de NVWA over mogelijke toekomstscenario's en beleidsopties. Idealiter is het beleid voor toekomstige bestrijding bekend per begin 2025. Dit vraagt een bestuurlijk traject met lokale overheden in het najaar zoals de gemeenten, omgevingsdiensten en GGD'en.
  Toekomstige communicatiestrategieën zullen worden opgevoerd vanuit het RIVM en de NVWA om de bevolking actief te informeren over preventieve maatregelen en over de risico's die tijgermuggen met zich meebrengen.

4. Toelichting

a. Draagvlak politiek

- We informeren de Kamerleden graag proactief ten aanzien van het beleid inzake mogelijke vestiging van exoten in Nederland.
- In november 2022 heeft uw voorganger de Kamer geïnformeerd dat VWS, het RIVM en de NVWA anticiperen op deze situatie en daarom starten met een verkenning om de inzet toekomstbestendig te maken. U heeft aangegeven de uitkomsten daarvan te delen met de Kamer.
- Het is essentieel dat de herziene aanpak politiek draagvlak heeft; dit is van belang voor eventuele benodigde middelen en eventuele wijzigingen in de wetgeving.

2020:

- De leden De Groot en Diertens (beiden D66) hebben op 16 oktober 2020 aan de Ministers voor Medische Zorg en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vragen gesteld over het artikel 'Eerste besmetting met

Westnijlvirus in Nederland' (TK, vergaderjaar 2020-2021, nr. 1176) waarbij ook vragen werden gesteld over vermeende gebrek aan openheid bij de NVWA rond de locaties waar tijgermuggen zijn aangetroffen.
- Daarnaast zijn op 8 juli 2021 door het lid De Groot ook vragen gesteld over de muggenbestrijding aan de minister van LNV. Het draait daarbij om hoe de NVWA opvolging geeft aan een uitspraak van de Raad van State over de openbaarheid van de vondstlocaties.
- De NVWA maakt zijn vondsten inmiddels openbaar en zijn te raadplegen via hun website.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie
- Het RIVM en de NVWA zorgen voor communicatie voor burgers: Het RIVM over de preventie van exotische muggen en de ziektes die zij overbrengen, en de NVWA over de bestrijding.
- Ambtelijk overleg met de NVWA wordt in de aanloop naar en tijdens deze zomer geïntensiveerd om goed oog te houden op de ontwikkeling van de vondsten en af te stemmen over evt. communicatie.
- Sommige belangenbehartigers zijn mening dat het Ministerie van VWS onvoldoende maatregelen treft om de vestiging van invasieve exotische muggen te voorkomen en komen periodiek voor in de media, doen Woo-verzoeken en starten juridische procedures.

c. Financiële en personele gevolgen
N.v.t.

d. Juridische aspecten haalbaarheid
N.v.t.

e. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)
Intern afgestemd met DCo, extern met het RIVM en de NVWA.

f. Gevolgen administratieve lasten
N.v.t.

g. Toezeggingen
U geeft aan dat u de Kamer zult informeren over het besluit dat u voornemens bent te nemen betreffende het toekomstige beleid voor exotische muggen. Dit besluit zal worden gebaseerd op het advies van de NVWA en het RIVM.

h. Fraudetoets
N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.